

дотримуватись рекомендацій з «гігієни сну», не зловживати алкогольними напоями, тютюном, займатися спортом (однак безпосередньо перед сном – уникати інтенсивних фізичних навантажень), гуляти на свіжому повітрі тощо.

Висновки. Фармацевт може першим своєчасно виявити загрозливі симптоми безсоння, що потребують звернення до лікаря, проконсультувати відвідувача щодо умов раціонального застосування снодійних та седативних засобів, побічних ефектів, взаємодії з іншими групами препаратів, що, загалом, дозволить підвищити ефективність терапії при розладах сну у пацієнтів.

КОМУНІКАТИВНІ ПРОЦЕСИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ БАГАТОЦЕНТРОВИХ КЛІНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Найчук А. А. Колодєзна Т. Ю.

Науковий керівник: Давішня Н. В.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

nataliia.davishnia@gmail.com

Вступ. Розробка нових методів для лікування захворювань і підвищення якості життя – це тривалий і складний процес, важливою частиною якого є проведення клінічних досліджень, вивчення методу або продукту за участю пацієнтів або здорових добровольців. Клінічні дослідження мають як потенційні переваги, так і ризики для учасників і суспільства в цілому. Вони проводяться для отримання даних щодо ефективності та безпеки застосування конкретних препаратів, адже деякі аспекти терапевтичного профілю продукту не можуть бути достеменно відомими після доклінічного вивчення на тваринах. Зважаючи на постійне збільшення кількості досліджень, що проводяться, а також на частку багатоцентрових досліджень серед них, важливо забезпечувати належне проведення досліджень на усіх етапах. У багатоцентрових дослідженнях ключове місце займають комунікативні процеси, адже для цього виду досліджень характерним є наявність великої кількості місць проведення випробування, що ускладнює співпрацю на рівні комунікацій. Таким чином, доцільно визначити основні аспекти комунікацій у таких дослідженнях та узагальнити можливі перешкоди під час них.

Мета дослідження. Дослідити особливості комунікацій між сторонами-учасниками процесу під час проведення багатоцентрових клінічних досліджень.

Матеріали та методи. Меги досягнуто шляхом здійснення систематичного аналізу наукових джерел за останні 7 років за ключовими словами: комунікативні процеси у клінічних дослідженнях, особливості комунікацій у багатоцентрових клінічних дослідженнях, багатоцентрові клінічні дослідження.

Результати дослідження. Клінічні дослідження можна охарактеризувати як процес ефективною та безперервної співпраці між суб'єктами дослідження, дослідниками, спонсорами та регуляторними органами. Дизайн багатоцентрових досліджень на сьогоднішній день застосовується для скорочення термінів проведення та прискорення набору пацієнтів, особливо це актуально для засобів для лікування онкологічних та орфанних захворювань. З цих причин у багатоцентрових дослідженнях кількість учасників суттєво збільшується, адже зазвичай залучається декілька центрів у різних країнах та/або регіонах.

Погано організована комунікація під час клінічних досліджень може бути причиною конфліктів між фахівцями з клінічних досліджень та дослідниками, припинення співпраці та ін. З іншою сторони неякісна комунікація може спричинити надмірні очікування від лікування та враження про неефективність, втрату часу через недоцільність проведення робіт та їх неефективність, необхідність повторного виконання робіт, недотримання вимог протоколу або законодавчих актів, можливе нанесення шкоди суб'єктам дослідження. Окрім того, зростає вірогідність визнання даних невалідними та припинення подальших досліджень. На етапі організації та затвердження клінічного дослідження важливо якісно та чітко подати інформацію щодо дослідження регуляторним органам, комісіям з питань етики та дослідникам, адже кожна сторона має оцінити можливу користь та ризики. Даний етап залежить від правильності та ефективності побудови комунікативних процесів. Крім того, комунікативні процеси є необхідним для збереження «прозорості» проведення досліджень та повідомлення про результати регуляторним органам.

Чітка комунікація сприяє покращенню набору пацієнтів у дослідження. Адже коли дослідник повноцінно розуміє усі аспекти проведення дослідження, він може надати максимально повну інформацію суб'єкту дослідження, що підвищить довіру та мінімізує виникнення помилок під час рекрутингу та безпосередньо проведення клінічної частини, що призводить до отримання більш надійних результатів. Варто зазначити, що медична грамотність і чіткі комунікаційні стратегії можуть покращити всі аспекти клінічних досліджень. Тому у клінічних дослідженнях важливо відстежувати можливі неефективні комунікаційні підходи та проактивно розробляти ефективні рішення для запобігання негативним наслідкам. Для багатоцентричних досліджень таким є створення алгоритму комунікацій, повідомлень про відхилення та побічні явища або створення комунікаційних центрів, які будуть узагальнювати та стандартизувати отриману інформацію від центрів для інших сторін.

Висновки. Таким чином, враховуючи вищезазначене, необхідним етапом проведення та організації клінічного дослідження є створення ефективної комунікації між усіма сторонами-учасниками для зменшення вірогідності появи перешкод та виникнення зауважень зі сторони регуляторних органів або конфліктів з дослідницькими центрами.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФІЛАКТИКИ РОЗВИТКУ ПЕРЕДЧАСНОГО СТАРІННЯ ШКІРИ

Отрішко І. А., Адрєєва О. О., Савченко Т. О.

Науковий керівник: Ткаченко К. М.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

t.kateryna.13@gmail.com

Вступ. Проблема здоров'я людини – одна з найбільш складних комплексних проблем сучасної науки. Шкіра є характерним дзеркалом стану організму, яка відображає більшість процесів внутрішніх органів, індивідуальні, статеві та вікові особливості, а також відхилення стану здоров'я та безпосередньо захворювання. Здоров'я, у тому числі й здоров'я шкіри, і зовнішність, задоволення власним виглядом є важливими складовими психологічного стану багатьох людей.